Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	I. van de Klundert	**Datum**	27 mei 2025
E-mail	i.van.de.klundert@utrecht.nl	**Kenmerk**	30280808
Type brief	Voortgangsbrief	**Onderwerp**	Jaarplan energietransitie op hoofdlijnen
Bijlage(n)	-	**Beleidsveld**	Energie en Klimaat

Geachte leden van de raad,

Wij werken aan een duurzaam, betaalbaar en betrouwbaar energiesysteem van en voor iedereen om zo minder afhankelijk te worden van anderen voor onze energievoorziening. Dit doen we door zoveel mogelijk verschillende duurzame bronnen te benutten, inwoners en ondernemers te helpen met energie besparen en de infrastructuur klaar te maken voor duurzame energie. Zo blijft Utrecht een fijne en gezonde stad, nu en in de toekomst.

Met deze brief geven we invulling aan uw opdracht om de jaarlijkse programmering van het programma Klimaatvriendelijke stad, onderdeel Energietransitie gelijk te trekken met de behandeling van de Voorjaarsnota (motie 307 ‘Geef inzicht over Energie & klimaat’).

Meer inzicht in verdeling middelen in het programma Klimaatvriendelijke stad
Het programma Klimaatvriendelijke stad omvat op dit moment één product: energietransitie. In de Voorjaarsnota rapporteren we daarom over één product en de programmadoelstelling; 35% besparen op energieverbruik in 2050, zoveel mogelijk duurzame energie opwekken en energie-infrastructuur is aangepast op duurzame bronnen.

Naast de formele programma- en begrotingscyclus informeren wij u twee keer per jaar extra over de voortgang van het programma met een verdieping per onderdeel: besparen bij wonen en bedrijven & (maatschappelijke) instellingen, energie-infrastructuur, opwek & ontwikkeling, ontwikkeling energiesysteem en vanaf dit jaar ook de aanpak netcongestie. Dit doen we, dit jaar voor het eerst, door in het voorjaar een jaarplan op hoofdlijnen te sturen en in het najaar na de begrotingsbehandelingen het definitieve jaarprogramma energietransitie te sturen.

In de Voorjaarsnota kijken we vooruit en worden de financiële wijzigingen voor het programma energietransitie voorgesteld. In deze brief met het jaarplan op hoofdlijnen hebben we aanvullend op de Voorjaarsnota voor de onderdelen in het programma Energietransitie aangegeven welke wijzigingen we voorzien. U kunt deze brief en de Voorjaarsnota in samenhang met elkaar lezen.

Recent heeft u de Jaarstukken inclusief de Voortgangsrapportage Energie van de stad 2024 ontvangen (15 mei 2025). Hierin kijken we terug op de resultaten die in 2024 zijn behaald in de verschillende onderdelen van de energietransitie. De resultaten uit deze Voortgangsrapportage, de ontwikkelingen we die in de buitenwereld zien en de voorstellen uit de Voorjaarnota, zijn in dit jaarplan energietransitie op hoofdlijnen verwerkt. Pas na vaststelling van de Voorjaarsnota door uw raad zijn deze wijzigingen definitief.
In deze brief gaan we achtereenvolgens in op:

- Het meerjarenoverzicht van de beschikbare financiële middelen voor 2026;
- De impact van de bezuinigingstaakstelling op het programma;
- Tijdelijk extra financiële middelen beschikbaar voor de aanpak van netcongestie;
- En een doorkijk naar 2027 en verder.

Meerjarenoverzicht financiële middelen programma Klimaatvriendelijke stad 2026
Het programma Klimaatvriendelijke stad wordt bekostigd vanuit gemeentelijke middelen en rijksmiddelen. Het grootste deel van de rijksmiddelen betreft de CDOKE -middelen voor de uitvoeringskosten van het klimaat en energiebeleid (Capaciteit Decentrale Overheden Klimaat en Energie). Het doel van deze regeling is om de bemensing te vergroten bij decentrale overheden voor de uitvoering van klimaat- en energiebeleid. Negentig procent van deze middelen zijn inzetbaar binnen alle onderdelen van de begroting van het programma. Het overige gedeelte is bedoeld voor deelmobiliteit, zero-emissie zones en gezond leefklimaat.

Onderstaande tabel laat de meerjarige budgetten zien, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen externe middelen (o.a. vanuit het Rijk) en gemeentelijke middelen. Deze cijfers zijn gebaseerd op Programmabegroting 2025 (vanaf pagina 49) en de budgetneutrale wijzigingen die in de 1e bestuursrapportage 2025 zijn voorgesteld. Daarnaast bevatten deze cijfers ook de extra middelen met betrekking tot netcongestie (Voorjaarsnota paragraaf 3.4 pg 36-37) waarvan bij de Voorjaarsnota 2025 wordt voorgesteld om deze op te nemen in het programma Klimaatvriendelijke stad (Voorjaarsnota pagina's 73-75))

Budgetverloop (x €1.000)	**2024***	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Gemeentelijke middelen	11.375	12.639	16.140	8.039	7.907
Externe middelen**	6.532	15.024	6.930	6.345	5.285
Externe middelen nog te begroten***			PM	PM	PM
Totaal	**17.907**	**27.663**	**23.070**	**14.384**	**13.192**

* Gebaseerd op realisatiecijfers 2024
** Dit bevat met name SPUK CDOKE en SPUK Fysieke maatregelen 2025
*** Dit bevat met name SPUKS Fysieke maatregelen vanaf 2026

Vanaf 2026 is er een daling in de begroting te zien. Dit wordt veroorzaakt door onder andere invulling van de taakstelling en het feit dat SPUKS vanaf 2026 nog niet begroot zijn. Daarnaast lopen de toegekende incidentele coalitieakkoordmiddelen voor impuls op de uitvoeringskosten Energietransitie in 2026 af.

Bij tweede bestuursrapportage 2025 en 1e bestuursrapportage 2026 zullen deze SPUKS vanaf 2026 worden begroot. Verder is voor de SPUK CDOKE vanaf 2026 de hoogte van het jaarlijkse bedrag en de wijze waarop deze middelen worden uitgekeerd aan gemeenten nog onzeker. Het rijk heeft

aangekondigd een bezuiniging van 10% op deze middelen door te voeren. Pas in de september circulaire van dit jaar zal over de omvang van de middelen duidelijkheid worden gegeven. Dit betekent dat de middelen volatiel zijn en dat bezuinigingen niet altijd één op één zijn terug te vinden in de deelprogramma's. In de 1e bestuursrapportage 2025 is een bedrag geraamd van 5 miljoen euro per jaar vanaf 2026. Onderstaand hebben we een overzicht opgenomen over de ontwikkelingen van de financiën en verdeling binnen het programma Klimaatvriendelijke stad (x1.000).

Begroting (x1000)	**2025**	**2026**
Wonen	€ 4.088	€ 2.997
Bedrijven en Maatschappelijke organisaties	€ 2.626	€ 1.651
Energie-infrastructuur	€ 3.629	€ 3.464
Opwek en ontwikkeling*	€ 1.601	€ 1.525
Ontwikkeling energiesysteem**	€ 3.029	€ 2.964
Stedelijke strategie, Communicatie en Participatie	€ 3.307	€ 2.690
Netcongestie	€ 5.402	€ 6.431
Programmamanagement en onvoorzien	€ 742	€ 742
Specifieke subsidies (EU, Rijk en Provincie)	€ 6.234	€ 1.645
Specifieke subsidies (EU, Rijk en Provincie) nog te begroten***		PM
Totaal	**€ 30.358**	**€ 24.109**

* Voorheen Duurzame Energiebronnen

** Voorheen Publiek Eigendom en nieuwbouw

*** Dit ziet met name op de SPUKS fysieke maatregelen

Ten opzichte van de Raadsbrief Invulling bezuiniging begroting 2025 Klimaatvriendelijke stad is de begroting 2025 aangepast. De reden hiervoor is onder andere een reservering voor cofinanciering Volkshuisvestingsfonds en de inzet van SPUKS met betrekking tot fysieke maatregelen, wat is bijgesteld bij de 1e bestuursrapportage 2025.

Wat is de impact van de bezuinigingstaakstelling 2026 op het programma?
Om de taakstelling in te vullen, voorzien we bij alle deelprogramma's minder activiteiten voor 2026 met uitzondering van ontwikkeling energiesystemen en de aanpak netcongestie. De komende jaren bereiden we de besluitvorming over een publiek warmtebedrijf voor, waardoor we niet verwachten daar het komende jaar flink op te kunnen bezuinigen. In de volgende paragraaf gaan we in op de extra maatregelen die we nemen voor de aanpak netcongestie.

Om de doelstelling 35% minder energieverbruik in 2050 ten opzichte van 2020 te realiseren voeren we acties uit om bewoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen te stimuleren om energie te besparen. Voor de bezuinigingen op dit programma zetten we vooral in op het slimmer benaderen van bewoners en (maatschappelijke) ondernemers. In plaats van per actie een brief te sturen, gaan we nu meer gebruik maken van social media, de netwerken in de wijk en de bestaande ondernemersnetwerken om het verduurzamingsaanbod onder de aandacht te brengen (raadsbrief energie besparen (13 mei 2025). In voorgaande jaren hebben we stevig ingezet op het opbouwen van relaties met de benodigde netwerken; daar profiteren we nu en in 2026 nog steeds van. We verwachten dat de impact op de bewoners en (maatschappelijk) ondernemers voor het vinden van hulp bij de energietransitie daardoor beperkt blijft. We houden de vinger aan de pols om te toetsen of onze veronderstelling klopt. De frequentie van het Klimaatpanel brengen we terug van vier naar twee keer per jaar.

Ook voor het voormalige deelprogramma Buurtaanpak aardgasvrij vullen we de activiteiten anders in. In afwachting van de besluiten van het rijk over wetsvoorstel collectieve warmte, onderliggende regelgeving en garanties over de betaalbaarheid voor onze bewoners, verwachten we niet in 2026 de Buurtaanpak aardgasvrij op te kunnen schalen. We gaan in eerste instantie met de warmte-initiatieven aan de slag om stap voor stap verder te gaan (Raadsbrief Ontwerpnota Beleidsnota Warmte, 17 april 2025); dit is onderdeel van het programma ‘ontwikkeling energiesystemen'. In het deelprogramma Wonen is een deel van de Buurtaanpak geland dat zich richt op het per buurt stimuleren van energiebesparende maatregelen. We gaan hier gericht aan de slag met de bestaande netwerken in de wijk om bewoners te informeren over het aanbod dat er is om de woning te isoleren. Beide bovengenoemde activiteiten dragen bij aan de doelstelling om de energie-infrastructuur aan te passen aan duurzame bronnen doordat er stappen worden gezet om, op termijn, een overstap te maken naar duurzame warmtebronnen. Vanaf 2027 verwachten we weer meer inzet in de Buurtaanpak te kunnen plegen, als de benodigde wet- en regelgeving in werking is getreden. We moeten in 2026 bekijken waar dit ten koste van gaat en/of dat er extra middelen hiervoor beschikbaar worden gesteld door het Rijk.

Bij de duurzame opwek prioriteren we onze inzet op het realiseren van de focusgebieden zoals door u vastgesteld (Beleidsnota Opwekgebieden schone energie, 12 december 2024) bijvoorbeeld met wind op Lage Weide. We gaan onze pro-actieve inspanningen temporiseren bij de zoekgebieden, waarin bijvoorbeeld cultuurhistorische belemmeringen liggen. Als een initiatiefnemer zich meldt voor een zoekgebied verlenen we medewerking om het project een stap verder te brengen, maar we gaan op dit moment niet zelf pro-actief aan de slag in deze zoekgebieden (Voorjaarsnota bijlage pg 52). Op dit moment lopen er ontwerpende onderzoeken omtrent het mogelijk maken van diverse ontwikkelingen in de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Op dit moment heeft het daarom geen toegevoegde waarde om vanuit energietransitie pro-actief in deze zoekgebieden aan de slag te gaan. En we stoppen met het project solar carports, omdat niet zeker is dat de investeringen terug kunnen worden verdiend. Vooralsnog verwachten we dat de realisatie van de doelstelling ‘zoveel mogelijk duurzame energie opwekken’ door deze keuzes niet extra stagneert. .

Tijdelijk extra middelen beschikbaar voor de aanpak van netcongestie
In 2025 en 2026 stellen we voor tijdelijk middelen voor de aanpak van netcongestie beschikbaar te stellen zoals toegelicht in de Voorjaarsnota (paragraaf 3.4, pagina 36-37). We hebben dit inzichtelijk gemaakt in de grafiek door een onderdeel netcongestie als deelprogramma toe te voegen. Zoals in de Voorjaarnota aangegeven nemen we een eerste stap voor de eerste twee jaar bij de aanpak van netcongestie. De maatregelen richten zich op 1) fysieke maatregelen die nodig zijn om ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken en de stroomvraag in die piek op te vangen 2) het inrichten van een doorbraakteam om noodzakelijke onorthodoxe veranderingen mogelijk te maken, en 3) en de voorbereiding van de gemeentelijke crisisorganisatie op frequentie, langdurige en grootschalige uitval van stroom die kan leiden tot maatschappelijke ontwrichting. Deze inzet wordt deels bekostigd door extra middelen toe te kennen, een groter deel van de middelen voor Energie in te zetten en een deel van de reserve Aardgasvrije Wijken in te zetten voor netcongestie. Door een andere aanpak van het project Overvecht-Noord aardgasvrij, wordt het projectbudget uit deze reserve voorlopig niet ingezet. Voor een verder toelichting op deze sporen en de dekking van de financiële middelen, verwijzen we naar de Voorjaarsnota (pg 36 en 37).

Een doorkijk naar 2027

Hoewel de geopolitieke en landelijke ontwikkelingen onvoorspelbaar zijn, blijven wij stappen zetten naar een duurzame energievoorziening voor de stad. Dat maakt ons minder afhankelijk van anderen voor onze energievoorziening en blijven we werken aan de verduurzaming van de stad. Soms moeten we daarbij tijdelijk terugvallen op fossiele brandstoffen om daarna weer stappen vooruit te kunnen zetten.

We verwachten dat richting 2027 de ontwikkelingen van geïntegreerde en netbewuste energiesystemen sneller van de grond zullen komen. Enerzijds omdat we moeten vanwege de netcongestie in onze regio. Anderzijds omdat dit past bij de ontwikkelingen die het rijk (Nationaal Plan Energiesysteem) en provincie (Energievisie) schetsen voor het toekomstig energiesysteem van Nederland. De komende tijd gaan we onze kennis op het lokale niveau daarvoor verder opbouwen.

Als de benodigde landelijke wet- en regelgeving voor de energietransitie (Wgiw en Wcw) in werking treedt (naar verwachting in 2026), zullen we de energie-infrastructuur in wijken daadwerkelijk gaan aanpassen. Inwoners zullen zien en merken dat in hun omgeving wordt gewerkt aan de energievoorziening. We vinden het belangrijk om hen daarop goed voor te bereiden. Vanwege de onzekerheden die er nu zijn omtrent landelijke wet- en regelgeving zetten we op dit moment kleinere stappen met de Buurtaanpak door bijvoorbeeld aan de slag te gaan met initiatieven voor buurtwarmte. Maar doordat we aanwezig blijven in verschillende wijken, kunnen we later met de nu opgebouwde relaties in de buurt grotere stappen gaan zetten. Daarvan profiteren we als we richting uitvoering gaan in deze buurten.

Tot slot verwachten we richting 2027 dat veel bewoners en (maatschappelijk) ondernemers stappen hebben gezet om energie te besparen al dan niet met hulp van de gemeente. Vanuit onze maatschappelijk verantwoordelijkheid vinden we het belangrijk dat iedereen mee kan doen. We houden daarom de vinger aan de pols om te kijken of er geen groepen inwoners buiten de boot dreigen te vallen. Zo nodig sturen we bij om dit te voorkomen.

Tot slot

Het programma Klimaatvriendelijke stad is in vijf jaar tijd naar een budget van circa 24 miljoen euro gegroeid. Onzekerheden in financiële (gemeentelijke) middelen, kennis (wanneer hebben we genoeg informatie om te besluiten) en de technologische, sociale en economische ontwikkelingen vragen om een programma dat mee kan bewegen in de tijd. Als er meer financiële middelen wegvallen heeft dit consequenties voor de stad. Niet alleen op het tempo waarop we de gebouwde omgeving kunnen verduurzamen, maar ook voor de groei van de stad en de stappen die we kunnen zetten naar een geïntegreerd duurzaam energiesysteem.

De ontwikkelingen laten ook zien dat energie een meer sturende opgave in de stad wordt in plaats van iets dat achteraf geregeld kan worden. We zullen de komende tijd gaan ontdekken of en hoe energie een meer ordenend principe voor ontwikkelingen in de stad wordt. Het biedt ook een kans om nu de stappen te zetten naar een toekomstbestendig geïntegreerd duurzaam energiesysteem. Zodat we klaar zijn voor de toekomst. De richting waarin we gaan is helder, hoe we er gaan komen is omgeven met onzekerheden. Het programma Klimaatvriendelijke stad moet daarom een bepaalde mate van aanpassingsvermogen hebben. Met deze brief verwachten wij u op hoofdlijnen inzicht te hebben gegeven in onze keuzes voor 2026. In het najaar van 2025 sturen wij u, na de programmabegroting, het definitieve jaarplan voor 2026.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,